Profesija, kurā darbs būs vienmēr

Lidija Kirillova

ZINĀŠANAI

Mērniecība ir praktiskās darbības nozare, kas nodarbojas ar punktu precīza novietojuma un leņķu noteikšanu divdimensiju un trīsdimensiju telpā uz Zemes virsmas. To veic, izmantojot speciālus instrumentus, kā arī izmanto informāciju no satelītiem Zemes orbītās.

Mūsdienu mērniecība piedāvā plašu pakalpojumu klāstu, kas saistīti ar augstas precizitātes un ticamības datu iegūšanu, apstrādi un pārvaldīšanu. Mērniecība ietver ģeodēziju, topogrāfiju, kartogrāfiju, kadastrālo uzmērīšanu un lāzerskenēšanu. Pateicoties tehnoloģiju attīstībai, datu ieguve kļūst ne tikai precīzāka, bet arī daudzveidīgāka un ātrāka.

Mērnieki vairs nestaigā pa laukiem ar divmetriniekiem, bet izmanto modernās tehnoloģijas, kas ievērojami atvieglo darbu.

„...lūdzu tik to, lai tu dotu mērnieciņ cienīgam tēvam tādu prātu, ka viņš piešķirtu man mana pušelnieka dziļās lejas pļaviņu, zirņu kalna tīrumiņus un to bērzu ataudziņu...” Ja atceraties šo Ķenča raudulīgo lūgšanu, tad skaidrs, ka runa ir par brāļu Kaudzīšu sarakstītajiem “Mērnieku laikiem”. Kā toreiz sākušies, mērnieku un mērīšanas laiki turpinās un, šķiet, pārredzamā nākotnē nebeigsies. Vienīgi tā sarunāšana par zirņu kalna tīrumiņiem vai bērzu ataudziņu paliek romāna lappusēs. Sen jau citi laiki un citi likumi.

Ne velti mēdz teikt, ka mērnieks ir profesija, kurā darbs būs vienmēr. Kas mūsdienu izpratnē ir mērnieks, kādas pārmaiņas skārušas nozari pēdējo gadu desmitu laikā, centīsimies noskaidrot sarunā ar SIA “Preime” valdes priekšsēdētāju SANDI ŠĶĒPU. Uzņēmums dibināts 2000. gada 13. novembrī, kas esot bijusi piektdiena. Pretēji ne visai pozitīvajiem tautas ticējumiem par šo datumu “Preime” ir augusi, attīstījusies un šoruden gatavojas atzīmēt savas pastāvēšanas 25. gadadienu.

– Mērnieks divdesmit pirmajā gadsimtā ir cilvēks, kuram rokās ir sertifikāts, turklāt ne viens vien. Mērnieks ir cilvēks ar izglītību, kas iegūstama vai nu Rīgas Tehniskās universitātes Būvniecības fakultātē, vai Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitātē, studējot zemes ierīcību. Latvijā ir tikai divas augstskolas, no kurām nāk mērnieki. Absolventam vēl ir jānostrādā divi gadi par mērnieka palīgu, tikai pēc tam viņš var kārtot eksāmenu un saņemt sertifikātu. Būtībā ir trīs sertifikāti – zemes kadastrālā uzmērīšana, ģeodēzija un topogrāfija un zemes ierīcība. Nepieciešamas plašas zināšanas, labas prasmes, vārdu sakot, iemaņas no gaisa nekrīt, ir krietni jānopūlas.

Tas, iespējams, ir viens no iemesliem, kāpēc jaunu profesionāļu ir mazāk nekā nozarē nepieciešams. Pārsvarā augstskolu beidzēji aiziet uz būvniecību, kur ir lielākas algas. Citi iekārtojas darbā pašvaldībās, tur arī nepieciešami speciālisti, bet par mērniekiem sāk strādāt nedaudzi. Kaut vai mūsu uzņēmuma piemērs – kopš 2015. gada uz «Preimi» atnācis tikai viens jauns speciālists. Ja kādreiz firmā bija 22 darbinieki (kopā ar filiāli Daugavpilī), tad tagad esam tikai 11, vairāki no viņiem strādā uz pusslodzi.

Pasūtījumu ir daudz, darba daudz, bet nevaram uzņemties visus pasūtījumus, jo trūkst darbinieku. Gados vecākie aizgājuši pensijā, meitenes apprecējušās un aizbraukušas vai atradušas citu – labāku darbu. Es viņas saprotu, jo tā nav nekāda medus maize brist pa laukiem jebkuros laika apstākļos. Līdz ar to nozarē hroniski trūkst sertificētu speciālistu. Kādu brīdi sprieda par to, ka sertifikācijas procesu varētu atvieglot un vienkāršot, ļaut strādāt mērnieku palīgiem, dot iespēju saistītu profesiju pārstāvjiem. Ņemot vērā deviņdesmito gadu sāpīgo pieredzi, kad par mērnieku varēja kļūt ikviens, kam nebija slinkums – agronomi, zootehniķi, brigadieri, tomēr palika pie stingriem noteikumiem un kārtības. Neskatoties uz to, Rīgā un apkārtnē mērniecības firmu ir daudz, un konkurence ir liela. Kā atvilināt speciālistus uz reģioniem, ir sarežģīts jautājums. Nedomāju, ka tās ir finanses, Rīga jauniešus piesaista ar iespējām un dzīves kvalitāti.

Mūsdienās ir profesijas, kuras pamazām izzūd. Vai mērnieks ir tā profesija, kurā darbs būs vienmēr?

– Mums darbs patiešām būs vienmēr. Kad sākās zemes reforma, likās, nu, samērīsim visu, būs kārtība un miers. Tad iestājāmies Eiropas Savienībā, piekļuvām Eiropas fondiem, un sākās nolietotās padomju laika infrastruktūras pārbūve – ūdensvadi, apkures sistēmas, ielas, ceļi. Attīstījās zemes tirgus, izveidojās zemniecības slānis, kuriem lauksaimniecība ir bizness. Arvien mazāk paliek neapstrādātu lauku, krūmiem aizaugušās platības pārtop par auglīgu zemi. Tagad ir tā, ka notiek pat cīņa par brīviem zemes gabaliem. Ar mežiem arī sācies pretējs process. Ja agrāk mežus aktīvi uzpirka zviedri, tad tagad mežu platības tiek piedāvātas tirgū atpirkšanai. Mērniekiem līdz ar to darba pilnas rokas.

Pēdējo pāris gadu laikā ļoti aktīvi procesi notiek sakarā ar austrumu robežas infrastruktūras izbūvi. Pirmās Latvijas laikā robežjosla bija sešus metrus plata, iestājoties neatkarībai, tā to arī atjaunoja. Tagad, lai ierīkotu nepieciešamo infrastruktūru, nepieciešami 12 metri. Valsts atpērk no īpašniekiem iztrūkstošo daļu, tāpēc jātaisa jauni zemes ierīcības projekti. Pašlaik esam piecas firmas, kas ar to nodarbojas, taču darbu apjoms ir ļoti liels. Aktivitāte pie robežas noteikti kādu laiku vēl turpināsies, jo būs jābūvē ceļi un daudz kas cits. Latvijas otrā malā darba tikpat daudz, jo tur būvē Rail Baltic. Nedomāju, ka tuvākajā nākotnē mums, mērniekiem, pietrūks darba.

Jāatzīst, ka daļu klientu zaudējam, jo nespējam pietiekami ātri izpildīt līgumus. Vienkārši nepietiek jaudas. Arī birokrātija ir milzīga, bet lēmumu pieņemšanas kārtību un dokumentu apriti mēs nevaram izmainīt un paātrināt. Paiet mēneši, bet klienti visu grib ātrāk. Daudzi likumdošanas akti palika stingrāki pēc «Maxima» traģēdijas, apauga ar birokrātiju.

Deviņdesmitajos gados, kad sākās zemes reforma, mērniekiem nebija tādu iekārtu un tehnoloģiju, kādas jums pieejamas pašlaik. Mērīja, kā saka, gandrīz uz aci. Tagad droši vien nākas labot agrākās kļūdas?

– Mērot ar tā saukto divmetrinieku, platības bija jāuzliek uz planšetes, mērogs 1:10 000. Tas nozīmē, ka milimetrs uz papīra dabā ir 10 metri. Kļūdīties bija elementāri. Neviens stingri nesekoja arī tam, vai tika izveidotas kupicas. Sākotnējās neprecizitātes bieži radīja strīdus, kurus cilvēki risināja pat tiesas ceļā.

Pašlaik mērnieks ir ne tikai tehniskais darbinieks, bet arī jurists, kurš pārzina likumdošanu. Jo ilgāk strādā, jo lielāka ir pieredze, darbu var paveikt ātrāk. Protams, arī tehniskās iespējas tagad ir daudz labākas. Tā sauktajos Breša zemnieku laikos mērīja ar mehāniskajiem teodolītiem, koordinātes rēķināja uz papīra. Kad parādījās pirmās globālās pozicionēšanas stacijas, kļuva vienkāršāk. Tagad praktiski visu dara GPS ar satelītu palīdzību. Protams, šī tehnika ir salīdzinoši dārga, esam to iegādājušies, pateicoties dažādiem Eiropas Savienības fondu projektiem. Visiem projektiem bija pieejams 50 līdz 70 procentu atbalsts. Ja ne atbalsts, nezinu, vai mēs spētu iegādāties tādu modernu aparatūru. Darbam pieejamas arī ērtas un samērā vienkāršas programmas.

Vai Latvijas mērnieki tehniskā ziņā turas līdzi citu valstu kolēģiem?

– Domāju, ka turamies. Šajā ziņā palīdz instrumentu izplatītāji, Mērnieku biedrība un Latvijas ģeodēzistu un kartogrāfu asociācija. Tur strādā gudri cilvēki, kas seko līdzi attīstībai, līdz ar to visi jaunumi nonāk arī līdz mums. Tiek rīkotas prezentācijas, semināri. Sertificētiem mērniekiem katru gadu jāapmeklē kursi, par ko tiek piešķirti punkti. Tā ir sava veida tālākizglītība. Vērtīgi ir arī tas, ka sazināmies ar kolēģiem, dalāmies pieredzē, notiek Mērnieku biedrības pasākumi. Pēdējā laikā sarunas bieži skar dronu izmantošanu darbā, mērnieki lido pat ar helikopteriem. Tas ir jau nākamais solis profesijas attīstībā. Tā kā mums pārsvarā mērāmi mazi zemes gabaliņi, iegādāties dronu pagaidām neplānojam, bet tā noteikti ir mērniecības nākotne.

SIA «Preime» vadītājs Sandis Šķēps (attēlā augšā) kopā ar kolektīvu ne vien darbā, bet arī veloceļojumos pa Latviju

Vitas Briškas foto

Kādām īpašībām jāpiemīt cilvēkam, lai viņš varētu veiksmīgi strādāt par mērnieku?

– Jābūt pedantiskam un disciplinētam. Ikdienā jāizskata daudz dokumentu, jāsalīdzina arhīvu materiāli, jāfiksē iespējamās kļūdas, jāprot analizēt. Un tad vēl iešana dabā, kur jāņem vērā citas nianses. Redziet, cik dažādu lietu, kamēr plāns tiek uzlikts uz papīra.

Parasti saku tā – ne katrs var būt jūrnieks, ne katrs var būt zemes mērnieks. Mērniekam darbs pārsvarā ir laukā, dažādos laika apstākļos un dažādā vidē. Ir slapji purvi, biezi brikšņi un smuki sili. Tikai no malas liekas, ka būt dabā ir romantiski. Kad trīsdesmit grādu karstumā strādā mežā, bet apkārt ir miljons odu un dunduru, no romantikas nav ne miņas. Tāpat arī pavasaros, kad visi grāvji pilni ar ūdeni, bet palienes applūdušas tā, ka nekur netiec. Starp citu, šī ziema mums ir ideāla darbam, vienīgi varētu būt kailsals. Taču ir bijušas ziemas, kad nācās pirkt sniega kurpes, lai izbristu kupenas.

Uzņēmums pastāv jau ceturtdaļgadsimtu. Jums kolektīvā noteikti ir kādas tradīcijas.

– Esam fiziski aktīvs kolektīvs. Pavasaros un rudeņos braucam ar laivām, bet vasaras beigās mums ir kopīgs velobrauciens. Tradīcija ir arī kopīga Jaungada ballīte. Ja izdodas, labprāt braucam uz koncertiem vai teātra izrādēm.

Tās ir lietas, kas mūs vieno ārpus darba. Ar laivošanu kolēģus aplipināju es, jo tas ir mans hobijs, mana sirdslieta. Protams, tā nav spiesta lieta, bet kodols ir stabils. Līdzi brauc arī bērni un, cerams, brauks mazbērni. Pagājušajā vasarā ar velosipēdiem veicām maršrutu apkārt Lubāna ezeram.

Cenšamies turēties kopā ne tikai darbā, bet arī atpūtā. Man prātā viena doma – lai jaunatne neaizbēg uz lielpilsētam. Labprāt gaidām savā komandā jaunus darbiniekus, kuri vēl mācās vai beiguši iepriekš minēto augstskolu fakultātes, un piedāvājam arī prakses iespējas studentiem.

Lai jums izdodas jauki nosvinēt uzņēmuma divdesmit piecu gadu jubileju un veiksmi darbos!

«Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem». «Par projekta raksta «Profesija, kurā darbs būs vienmēr» saturu atbild SIA «Vietējā»».

MAF Mediju atbalsta fonds